ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1946

Vyhlásené: 17.06.1946 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

128.

Zákon

ze dne 16. května 1946

o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících.

Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.
Neplatnost majetkových převodů a jiných majetkově-právních jednání z doby nesvobody.

Jakékoliv majetkové převody a jakákoliv majetkově-právní jednání, ať se týkají majetku movitého či nemovitého, veřejného či soukromého, jsou neplatné, pokud k nim došlo po 29. září 1938 pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické persekuce, ledaže ten, na koho majetek přešel nebo kdo uzavřel jiné majetkově-právní jednání, je osoba státně spolehlivá a bude prokázáno, že k majetkovému převodu nebo k jinému majetkově-právnímu jednání došlo za přiměřenou úplatu buď z podnětu původního vlastníka (oprávněného) nebo v převážném jeho zájmu.

§ 2.
Právní následky některých jiných zásahů do majetku.

Stejné nároky jako z majetkových převodů neplatných podle § 1 vzcházejí z majetkových přechodů provedených po 29. září 1938 právním předpisem neplatným (§ 15) nebo jakýmkoli způsobem, zejména úředním výrokem, na základě takového předpisu anebo jinak výrokem soudním nebo úředním, který bude jako výrok z doby nesvobody zrušen nebo změněn. To platí přiměřeně o jiných zásazích do majetku, provedených takovými neplatnými předpisy nebo na jejich základě anebo takovými soudními nebo úředními výroky.

Vymezení nároků a jejich obsahu.

§ 3.

Pokud se dále ustanovuje o nárocích, rozumějí se tím nároky, které vzcházejí podle §§ 1 a 2 tohoto zákona.

§ 4.

(1) Nárok přísluší tomu, kdo neplatným převodem pozbyl věci (práva) nebo kdo jiným neplatným majetkově-právním jednáním byl poškozen, anebo jejich právním nástupcům; byla-li by však podle toho oprávněna osoba státně nespolehlivá, přísluší nárok státu jako majetek konfiskovaný podle dekretu presidenta republiky ze dne 25. října 1945, č. 108 Sb., o konfiskaci nepřátelského

majetku a Fondech národní obnovy. Pokud nárok uplatňuje národní správa zavedená do podniků (závodů) a jiných majetkových podstat podle dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organisací a ústavů, na Slovensku podle nařízení Slovenské národní rady ze dne 5. června 1945, č. 50 Sb. n. SNR, o národní správě, hledí se na ni jako na osobu státně spolehlivou.

(2) Nárok směřuje proti tomu, kdo věci (práva) neplatným převodem nabyl nebo kdo měl z jiného neplatného majetkově-právního jednání prospěch, anebo proti jejich právním nástupcům, ačli právní nástupce, který není osobou státně nespolehlivou, neprokáže, že nevěděl ani nemusil věděti, že k majetkovému převodu anebo k jinému majetkově-právnímu jednání, z něhož se nárok odvozuje, došlo pod tlakem okupace nebo národní, rasové nebo politické persekuce. Směřuje-li nárok zároveň proti několika osobám, zejména zároveň proti osobám podle předchozí věty na prvním místě zavázaným a proti jejich právním nástupcům, odpovídají všichni rukou společnou a nerozdílnou.

§ 5.

(1) Osobami státně nespolehlivými se v tomto zákoně rozumějí:

1. Německá říše, Království maďarské, osoby veřejného práva podle německého nebo maďarského práva, německá strana nacistická, fašistické strany maďarské a jiné útvary, organisace, podniky, zařízení, osobní sdružení, fondy a účelová jmění těchto režimů nebo s nimi souvisící, jakož i jiné německé nebo maďarské osoby právnické;
2. osoby fysické národnosti německé nebo maďarské, s výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrny Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem;
3. osoby fysické, které vyvíjely činnost směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svésti hleděly, záměrně podporovaly jakýmkoli způsobem německé nebo maďarské okupanty, nebo které v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nadržovaly germanisaci nebo maďarisaci na území Československé republiky nebo se chovaly nepřátelsky k Československé republice nebo k českému nebo k slovenskému národu, jakož i osoby, které strpěly takovou činnost u osob spravujících jejich majetek nebo podnik.

(2) Ustanovení odstavce 1, č. 3 platí i pro osoby právnické, pokud lze fysickým osobám, které jsou členy nebo podílníky na majetku nebo podniku (kapitálovým účastníkům), přičítati vinu na postupu orgánu zastupujícího právnickou osobu nebo pokut tyto osoby zanedbaly přiměřenou opatrnost při jeho volbě a dozoru naň.

(3) O tom, spadá-li fysická nebo právnická osoba pod ustanovení předchozích odstavců, rozhoduje v pochybnostech orgán příslušný podle § 1, odst. 4 dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb.

§ 6.

(1) Nárok jde na vrácení věci (práva) nebo na jiné navrácení k předešlému stavu, a není-li to dobře možno anebo nemá-li ten, komu nárok přísluší, zájem na vrácení věci (práva) nebo na jiném navrácení k předešlému stavu, na peněžitou náhradu ve výši obecné ceny. Vrácení věci (práva) nebo jiné navrácení k předešlému stavu je považovati za nikoliv dobře možné i tehdy, když by tím byly ohroženy důležité zájmy veřejné. Prohlásí-li ministerstvo spravedlnosti v dohodě s věcně

příslušným ministerstvem, na Slovensku též v dohodě s příslušnými pověřenectvy, že důležité zájmy veřejné by byly ohroženy, jsou tím strany i soud vázány; na veřejné zájmy se nelze odvolávat, nedojde-li prohlášení ministerstva spravedlnosti do tří měsíců ode dne, kdy žádost o uznání veřejných zájmů došla ministerstvu spravedlnosti (pověřenectvu pro soudnictví).

(2) V případech zvláštního zřetele hodných může se poskytnouti peněžitá náhrada také tehdy, měly-li by se vrátit věci, kterých ten, proti komu nárok směřuje, nezbytně potřebuje pro sebe, svou rodinu a svou domácnost a bez kterých se ten, komu nárok přísluší, může slušně obejít.

(3) Co se týká toho, co nemůže býti vráceno, dále plodů těžených a zanedbaných a přírůstku, jakož i nákladů na věc učiněných a náhrady škody vzešlé znehodnocením věci (práva), platí o osobě, proti které nárok směřuje, ustanovení občanského práva o nepoctivém držiteli. Byla-li však tato osoba sama tlakem okupace donucena k účasti na neplatném majetkovém převodu nebo jiném majetkově-právním jednání, anebo lze-li jí přičísti k zásluze, že věc (právo) zachránila před propadnutím, zkázou nebo podstatným znehodnocením, neodpovídá za užitky a posuzuje se co do náhrady škody a co do nákladů na věc učiněných jako držitel poctivý.

(4) Placení peněžitých náhrad, kterými je podle předchozích odstavců povinen ten, proti komu nárok směřuje, může býti se zřetelem k sociálním a majetkovým poměrům stran na přiměřenou dobu odloženo nebo může býti povoleno plnění na splátky, zejména poskytne-li ten, kdo je náhradou povinen, přiměřenou jistotu.

§ 7.

(1) Kdo nárok uplatňuje, je povinen vrátit všechno, co z neplatného majetkového převodu nebo z jiného neplatného majetkově-právního jednání obdržel, a nemůže-li to dobře vrátit, dát za to přiměřenou náhradu; při tom se, pokud jde o vrácení určité věci, posuzuje jako poctivý držitel. Při vrácení lze si srazit nároky plynoucí z § 6.

(2) Pro plnění toho, co by mělo býti podle odstavce 1 vráceno, platí přiměřeně ustanovení § 6, odst. 4.

(3) Vyvinula-li osoba, proti které nárok směřuje, sama nátlak, aby k majetkovému převodu nebo k jinému majetkově-právnímu jednání došlo, nebo působila-li spolu jakkoliv při takovém nátlaku, anebo pokoušela-li se nárok zmařit, připadá to, co by mělo býti podle odstavce 1 vráceno, státu podle obdoby dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb.

§ 8.
Promlčení nároku.

Nárok se promlčuje ve třech letech ode dne, kdy tento zákon nabude účinnosti, jde-li však o nárok vzcházející ze zrušení nebo ze změny soudního nebo úředního výroku (§ 2), ve třech letech od právní moci rozhodnutí, které onen soudní nebo úřední výrok zrušilo nebo změnilo.

§ 9.
Uplatnění nároku proti národní správě.

Nárok na vrácení majetku, který by měl býti vrácen podle § 24 dekretu presidenta republiky č. 5/1945 Sb., lze proti národní správě zavedené na takový majetek uplatnit na soudu, teprve když orgán, jenž národní správu zavedl, žádost o vrácení majetku zcela nebo zčásti zamítne nebo když rozhodnutí o takové žádosti nedoručí žadateli do tří měsíců ode dne, kdy byla žádost podána.

Způsob uplatnění nároku.

§ 10.

(1) Pro rozhodnutí o nároku je příslušný okresní soud, u kterého má osoba, proti níž nárok směřuje, svůj obecný soud, anebo podle volby oprávněného okresní soud, v jehož obvodu je věc, o jejíž vrácení jde.

(2) Pokud tento zákon nestanoví jinak, platí pro řízení ustanovení soudního řízení nesporného.

§ 11.

(1) Soud má s účastníky jednat zpravidla ústně a působit při tom k tomu, aby se dohodli po dobrém.

(2) Soud může za řízení nařídit prozatímní opatření, která považuje se zřetelem na uplatněný nárok za nutná nebo za vhodná; může zejména tomu, kdo nárok uplatňuje, svěřit držbu věci movité nebo uvésti ho v držbu věci nemovité, o jichž vrácení v řízení jde. Proti rozhodnutí o prozatímním opatření není samostatný opravný prostředek; soud je však může kdykoliv na návrh nebo z úřední moci zrušit.

(3) O útratách platí zásady řízení sporného.

§ 12.

Na žádost toho, kdo nárok uplatňuje, nařídí soud, aby návrh byl poznamenán v knihovních vložkách, v kterých je třeba zápisu, aby byl nárok proveden. Rozhodnutí o nároku vydané má účinek i proti osobám, které po poznámce nabyly knihovních práv na věci nebo na právu, které jsou předmětem nároku.

§ 13.
Poměr k zahájenému sporu.

Byl-li nárok uplatněn před účinností tohoto zákona pořadem práva a řízení v první stolici nebylo dosud skončeno, převede soud z úřední moci věc do řízení nesporného, a není-li sám příslušný, odevzdá ji, vyslechna podle potřeby žalobce, soudu příslušnému podle § 10. Náklady provedeného řízení sporného jsou pak součástí dalšího řízení nesporného.

§ 14.
Osvobození od poplatků.

Právní jednání, listiny, jakož i knihovní podání a zápisy, kterými se podle tohoto zákona upravují právní poměry mezi účastníky, jsou osvobozeny od poplatků, i když k nim došlo přede dnem, kdy tento zákon nabude účinnosti. Byla-li však věc vrácena nebo náhrada poskytnuta právnímu nástupci původního vlastníka nebo poškozeného, vyměří se poplatek, případně daň z obohacení, jako by věc nebo náhrada přešla s původního vlastníka (poškozeného) přímo na jeho právního nástupce právním jednáním mezi živými nebo pro případ smrti.

Ustanovení závěrečná.

§ 15.

(1) Neplatnými právními předpisy se v § 2 rozumějí předpisy, které v rozporu s československou ústavou a zákony ji měnícími a doplňujícími provedly anebo umožnily zásahy do majetku Československé republiky a osob vydaných národní, rasové nebo politické persekuci.

(2) Seznam předpisů, kterých se odstavec 1 zejména týká, vyhlásí ministerstvo spravedlnosti v Úředním listě a v dohodě s pověřenectvem pro soudnictví v Úradnom vestníku.

§ 16.

(1) O majetku, který podle § 2, odst. 3 dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb. nepodléhá konfiskaci, platí s výhradou práv plynoucích z tohoto zákona přiměřeně ustanovení uvedeného dekretu, vyjma část III. Právní poměry tohoto majetku, nedojde-li k jeho vrácení osobám oprávněným podle § 4, odst. 1 tohoto zákona, upraví zvláštní zákon.

(2) Vláda může nařízením stanoviti podrobnosti stran správy majetku uvedeného v odstavci 1 a tuto správu převést na jiný úřad nebo orgán.

§ 17.

Tímto zákonem je provedeno ustanovení § 1 dekretu presidenta republiky č. 5/1945 Sb.

§ 18.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provedou jej všichni členové vlády.

Beneš v. r.

Fierlinger v. r.

Gottwald v. r.

Dr. Stránský v. r.

Široký v. r.

Dr. Šrámek v. r.

Ursíny v. r.

Masaryk v. r.

gen. Svoboda v. r.

Dr. Ripka v. r.

Nosek v. r.

Dr. Šrobár v. r.

Dr. Nejedlý v. r., též za ministra Dr. Šoltésze

Dr. Drtina v. r.

Kopecký v. r.

Laušman v. r.

Ďuriš v. r.

Dr. Pietor v. r.

gen. Hasal v. r.

Hála v. r.

Dr. Procházka v. r.

Majer v. r.

Dr. Clementis v. r.

gen. Dr. Ferjenčík v. r.

Lichner v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.